

نیپا آه

(مقدمه)

پانچواں سال (۱۳۸۵) و ۱۳۸۶

پانچواں سال

پانچواں سال

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

پانچواں سال (مقدمه) و ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

راه آیین

دَمَه پَدَه

یک متن بودایی

با مقدمه‌یی درباره‌ی زندگی و آیین بودا و شرح اصطلاحات متن

کتابخانه

نشر نگاه معاصر

ع. پانچا

فهرست مطالب

پیشگفتار / ۱۳

کوتاه‌نوشت‌ها / ۲۱

زندگی و آیین بودا / ۲۳

دَمّه‌پَده: راه آیین / ۴۹

۱. دوشعری‌ها / ۵۱؛ ۲. دفتر هشیاری / ۵۵؛ ۳. دفتر دل / ۵۹؛

۴. گل‌ها / ۶۳؛ ۵. مرد نادان / ۶۷؛ ۶. مرد دانا / ۷۱؛ ۷. انسان کامل /

۷۵؛ ۸. هزاران / ۷۹؛ ۹. بدی / ۸۳؛ ۱۰. کیفر / ۸۷؛ ۱۱. پیری / ۹۱؛

۱۲. خود / ۹۵؛ ۱۳. جهان / ۹۹؛ ۱۴. بیدار / بودا / ۱۰۳؛ ۱۵. شادمانی /

۱۰۷؛ ۱۶. دوست داشتن / ۱۱۱؛ ۱۷. خشم / ۱۱۵؛ ۱۸. آرایش‌ها / ۱۱۹؛

۱۹. بهدینان / ۱۲۳؛ ۲۰. راه / ۱۲۷؛ ۲۱. شعرهای گوناگون / ۱۳۱؛ ۲۲. راه

سرازیر / ۱۳۵؛ ۲۳. پیل / ۱۳۹؛ ۲۴. تشنگی / ۱۴۳؛ ۲۵. رهرو / ۱۴۹؛

۲۶. برهمن / ۱۵۳.

شرح اصطلاحات ۲۶ دفتر دَمَه پَدَه / ۱۵۹.

- ۱: دفتر دوشعری‌ها / ۱۶۳: ۲: دفتر هشیاری / ۱۸۵: ۳: دفتر دل / ۱۹۵: ۴: دفتر گل‌ها / ۲۰۱: ۵: دفتر مرد نادان / ۲۰۹: ۶: دفتر مرد دانا / ۲۱۵: ۷: دفتر انسان کامل / ۲۲۱: ۸: دفتر هزاران / ۲۲۹: ۹: دفتر بدی / ۲۳۳: ۱۰: دفتر کیفر / ۲۳۷: ۱۱: دفتر پیری / ۲۴۳: ۱۲: دفتر خود / ۲۴۹: ۱۳: دفتر جهان / ۲۵۵: ۱۴: دفتر بودا / ۳۶۱: ۱۵: دفتر شادمانی / ۲۶۹: ۱۶: دفتر دوست داشتن / ۲۷۳: ۱۷: دفتر خشم / ۲۷۷: ۱۸: دفتر آرایش‌ها / ۲۸۱: ۱۹: دفتر بهدینان / ۲۸۷: ۲۰: دفتر راه / ۲۹۳: ۲۱: دفتر شعرهای گوناگون / ۳۰۱: ۲۲: دفتر راه سرازیر / ۳۰۹: ۲۳: دفتر پیل / ۳۱۳: ۲۴: دفتر تشنگی / ۳۱۷: ۲۵: دفتر رهرو / ۳۲۷: ۲۶: دفتر برهمن / ۳۳۵.

آوانویسی واژگان پالی و سنسکریت / ۳۴۹

ارجاعات / ۳۵۹

نمایه‌ها:

۱. نمایه‌ی واژگان پالی / ۳۶۳

۲. نمایه‌ی نام‌ها و مفهوم‌ها / ۳۸۱

پیشگفتار

از هر «دانای آیین» بودایی، مکتب تیره‌واده^۱ که بپرسند: «از کتاب‌های کهن بودایی کدام یک مهم‌تر است؟» بی‌گمان خواهد گفت: «دَمَه پَدَه!»^۲ چه این بوداییان دَمَه پَدَه را سخن خود بودا دانسته و در این هیچ تردیدی نیز روا ندانسته‌اند.

سنت هیئه‌یانه، دَمَه پَدَه را جانمایه‌ی همه‌ی اندیشه‌های فلسفی و اخلاقی بودا، و نیز راه و روش زندگی او می‌داند. او که در آغاز گوئتمه^۳ بود از دودمان سکیه،^۴ پس از رسیدن به روشنی و «بودا» شدن و «به‌گردش درآوردن چرخ آیین»،^۴ چهل و پنج سال زندگی کرد و به گسترش آیین همت گماشت. بنا بر این

1. Theravāda

2. Dhammapada

۳. Gautama / Gotama: گوئتمه.

4. Sakya / Śakya

سنت بودایی، بودا در این میان هرگاه که بایسته می‌دید، در کنار سوتره^۱ یا «گفتار»های کمابیش بلندش، سخنی آهنگین و شعرگونه می‌گفت^۲ که پیران رهرو، پس از درگذشت «استاد» آن‌ها را گرد آورده از آن کتابی ساختند و نام دَمَه‌پَدَه بر آن نهادند، که امروزه نیز به همین نام در جهان معروف است.

گفتیم که شعرهای دَمَه‌پَدَه در کنار گفتارها، یا سوره‌های دیگر بودا گفته می‌شد، به این دلیل که می‌توان همین اندیشه‌ها را، کمابیش به همین شکل بیانی، و گاهی هم درست چون خود آن‌ها (برای نمونه، آغاز شعرهای ۲۷۷-۹) را در گفتارهای دیگر او یافت.

کهن‌ترین کتاب‌هایی که از بوداییان می‌شناسیم به زبان پالی^۳ نوشته شده است و نزد آنان به تی-پیتکه^۴ یا سه سبد، و نزد اروپاییان به کانون-پالی^۵ معروف است. سه سبد-چنان که از نامش پیداست-از سه بخش بزرگ ساخته شده است: ۱. وینیه-پیتکه،^۶ یا سبد روش؛ ۲. سوئه-پیتکه،^۷ یا سبد آیین، و ۳. آبی-دَمَه-پیتکه،^۸ یا سبد آیین برتر. از این سه سبد، سوئه-پیتکه از پنج «مجموعه» فراهم آمده است که به پنج نیکایه^۹ معروف‌اند. یکی از این مجموعه‌ها کُودِگه-نیکایه،^{۱۰} یعنی مجموعه‌ی گفتارهای کوتاه است که خود از پانزده کتاب ساخته شده است که یکی از آن‌ها به دَمَه‌پَدَه معروف است.

واژه‌ی دَمَه‌پَدَه از دو بخش دَمَه و پَدَه ساخته شده است. Dhamma یا دَمَه یا دَمَه یا دَرَمَه^{۱۱} در لغت به معنای «برنده» و «دارنده» است، اما در کتاب‌های

۱. sutra / sutta به معنای سوره و گفتار.

۲. می‌گویند که ۴۲۳ شعر دَمَه‌پَدَه در ۳۰۰ فرصت گوناگون گفته شده است و ما چند نمونه از آن‌ها را در شرح شعرها آورده‌ایم.

3. Pāli

4. Ti-Pitaka / Tri-Pitaka

5. Pāli Canon

6. Vinaya-P.

7. Sutta-P.

8. Abhidhamma-P.

9. Nikāya

10. Khuddaka-N.

11. dhamma / dharmā

بودایی معانی بسیار دارد، همچون دارنده یا سازنده‌ی طبیعت یا سرشت یک چیز؛ قانون، آیین، دین، آموزه، حقیقت؛ سلوک؛ دادگری، درستکاری؛ کیفیت؛ چیز، شناسه یا موضوع اندیشه؛ نمود و مانند این‌ها. pada یعنی پا، پایه، بن، بنیاد؛ وسیله؛ راه؛ بخش یا قسمت. بدین سان، می‌توان دَمَه‌پَدَه را سخنان یا آموزه‌های بودا، کلمه و کلام حقیقی، بخش‌های آیین، راه آیین، راه حقیقت، راه رستگاری، راه هنر و بنیاد دین خواند. ما آن را راه آیین گفته‌ایم از آن رو که همه‌ی آیین بودا-چنان که بودا خود بارها گفته است-راه است، راه میانه، راه هشتگانه‌ی جلیل؛ و نیز در بسیاری از گفتارهای بودا آمده است که دَمَه، یعنی آیین، وسیله و راه است نه مقصد؛ و مقصد همانانیروانه^۱ است که ذات بیمرگی یا توشگی^۲ است.

واژه‌ی دَمَه‌پَدَه دو بار به همین شکل در خود کتاب آمده است (شعرهای ۴۴-۵)؛ از این رو دور نیست که نام دَمَه‌پَدَه را نیز از همین شعرها گرفته و بر این مجموعه نهاده باشند. از شرح باستانی واژه‌ی دَمَه‌پَدَه در این شعرها-که همه‌ی آیین را در زیر آن آورده‌اند-نیز این نکته پیداست.^۳ دَمَه‌پَدَه از ۴۲۳ شعر موزون ساخته و در ۲۶ دفتر گردآوری شده است.^۴ تاریخ قطعی گردآوری این کتاب به تاریخ گردآوری خود سه سبد بستگی دارد که این نیز روشن نیست. بنا به سنت بودایی، شکل کنونی سه سبد پالی در نخستین

1. Nibbāna / Nirvāna 2. amatam dhātu

۳- ۴۴: ۴

۴. متن‌های چینی و تبتی دَمَه‌پَدَه اندکی متفاوت از متن پالی‌اند، گرچه همه در جوهر آیین هماهنگ‌اند. متن چینی ۳۹ دفتر و متن پالی ۲۶ دفتر دارد. متن چینی ۸ دفتر در آغاز، و ۴ دفتر در پایان افزوده دارد، و دفتر ۳۳ نیز علاوه بر دفترهایی است که در متن پالی هست. متن چینی در همان دفترهایی هم که میان آن و متن پالی مشترک است ۷۹ شعر بیش تر دارد. (رادا کریشان ۱، پانویس)